

Alisa Pohjoisaho ja Tiia Virtanen

”MUSTA SALAMA” -ANIMAATIOPROJEKTI

Mediakasvatusta ryhmäperhepäivähoito Tikrun-Tuvassa

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Marraskuu 2019**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Marraskuu 2019	Tekijä/tekijät Alisa Pohjoisaho, Tiia Virtanen
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi ”MUSTA SALAMA” -ANIMAATIOPROJEKTI. Mediakasvatusta ryhmäperhepäivähoito Tikrun-Tuvassa		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho	Sivumäärä 23+8	
Työelämäohjaaja Miia Kupila		
<p>Opinnäytetyö toteutettiin projektiopinnäytetyönä, jonka tilaajana oli ryhmäperhepäivähoito Tikrun-Tupa Kokkolassa. Ryhmä koostui 1–6 -vuotiaista lapsista. Opinnäytetyön tehtävänä oli kehittää varhaiskasvatustyötä mediakasvatuksen keinoin ja tuoda mediakasvatus osaksi Tikrun-Tuvan arkea. Projektissa toteutettiin yhteensä kuusi interventiota. Interventioiden tavoitteena oli, että lapset oppisivat tunnistamaan mediasisältöjä ja kokeilemaan itse median tuottamista tekemällä oman animaation. Interventiot koostuivat lapsiryhmään tutustumisesta, saduttamisesta, askartelusta, maalaamisesta, valokuvaamisesta, äänittämisestä sekä valmiin tuotoksen, animaation, katsomisesta.</p> <p>Opinnäytetyön aihe lähti opinnäytetyöntekijöiden omasta mielenkiinnosta. Aihe oli ajankohtainen ja palveli myös työn tilaajaa, sillä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat varhaiskasvattajia suunnittelemaan ja toteuttamaan mediakasvatusta pedagogisen toiminnan avulla. Lisäksi opinnäytetyö antoi sen tilaajalle uusia ideoita ja keinoja toteuttaa mediakasvatusta erilaisten interventioissa käytettävien menetelmien avulla.</p>		

Asiasanat

animaatio, kuvallinen ilmaisu, sanallinen ilmaisu, mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date November 2019	Author Alisa Pohjoisaho, Tiia Virtanen
Degree programme Degree programme in Social services		
Name of thesis "BLACK LIGHTNING" -ANIMATION PROJECT. Media education in group family daycare unit Tikrun-Tupa.		
Instructor Miia Kupila	Pages 23+8	
Supervisor Anne Jaakonaho		
<p>The thesis was carried out as project work and it was commissioned by group family daycare unit Tikrun-Tupa in Kokkola. The group consisted of children aged 1-6 years. The object of the thesis was to develop the use of media education in early childhood education and to make media education a part of everyday practises at Tikrun-Tupa. Six interventions were carried out, in which children practised recognising media content and experimented with producing content themselves in the form of animation. Interventions consisted of familiarisation with the group of children, storycrafting, hand craft activities and painting, photography, recording and reviewing the finished product, the animation.</p> <p>The subject of the thesis originated from the commissioner's initial interest. Additionally, the subject was current and served the commissioner of the thesis as the National Early Childhood Education Plan obliges them to plan and implement media education through pedagogical activity. Furthermore, the thesis provided the commissioner with new ideas and ways to implement media education via various methods employed in the interventions.</p>		

Key words

animation, early childhood education, graphic expression, media education in early childhood education, verbal expression

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 ”MUSTA SALAMA” – ANIMAATIOPRJEKTIN KUVAUS	2
3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET PÄÄTEHTÄVÄT	4
4 OPINNÄYTETYÖN KESKEINEN TIETOPERUSTA	6
4.1 Keskeistä varhaiskasvatuksessa	6
4.2 Keskeistä näkökulmaa mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa	7
4.2.1 Media varhaisiässä	9
4.2.2 Animaatio käsitteenä	10
4.3 Kuvallinen ja sanallinen ilmaisu	11
5 INTERVENTIOIDEN TOTEUTUS	12
5.1 Ensimmäinen interventio	12
5.2 Toinen interventio	13
5.3 Kolmas interventio	14
5.4 Neljäs interventio	15
5.5 Viides interventio	16
5.6 Kuudes interventio	16
6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI JA PALAUTTEET	17
6.1 Ryhmäperhepäivähoidon työntekijöiden palaute	18
6.2 Lasten palaute	18
7 POHDINTA	20
LÄHTEET	22
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Projektin kulku pääpiirteittäin.....	3
KUVIO 2. Opinnäytetyön päätehtävät ja tavoitteet	4
KUVIO 3. Mediakasvatuksen kokonaisuus (mukailten Välimäki & Ojala 2008, 8).....	7
KUVAT	
Kuva 1. Lasten maalaukset	14
Kuva 2. Animaation kuvausta	15
Kuva 3. Ensimmäisen intervention palaute.....	19
Kuva 4. Toisen intervention palaute	19
Kuva 5. Kolmannen intervention palaute.....	19
Kuva 6. Neljännen intervention palaute.....	19
Kuva 7. Viidennen intervention palaute.....	19

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Interventioiden tavoitteet ja keinot	4
--	---

1 JOHDANTO

Elämme tällä hetkellä media-aikakautta ja lapset kasvavat lukuisten mediasisältöjen ja -välineiden keskellä (Sintonen 2018, 81; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019a). Verraten aiempiin sukupolviin median merkitys lasten elämässä on kasvanut ja jatkaa yhä kasvuaan (Reunamo, Söderqvist & Tanner 2014, 165). Tämän vuoksi kiinnostuimme tekemään opinnäytetyön mediakasvatukseen liittyen. Ajattelimme sen vastaavan hyvin myös varhaiskasvatuksen työkentän tarpeita, sillä opinnäytetyön prosessin alussa oli juuri tullut voimaan vuoden 2016 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jossa mediakasvatus on nostettu yhdeksi osa-alueeksi Minä ja meidän yhteisöämme.

Opinnäytetyömme tilaajana toimi yksityinen ryhmäperhepäivähoito Tikrun-Tupa Kokkolassa. Lapsia ryhmässä oli reilu vuoden ikäisistä kuusivuotiaisiin. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää mediakasvatusta Tikrun-Tuvassa kokeilemalla lasten kanssa median tuottamista. Työn tilaajan sekä meidän oma toiveemme oli, että interventioista muodostuisi jokin tuotos ja idea animaatiosta syntyi sitä kautta. Päätimme toteuttaa yhteensä kuusi interventiota, jotka koostuivat lapsiryhmään tutustumisesta, saduttamisesta, kuvataiteesta, valokuvaamisesta, äänityksestä ja valmiin animaation katsomisesta. Jokainen interventio oli yksi askel kohti valmista animaatiota.

Opinnäytetyömme koostuu interventioiden lisäksi kirjallisesta raportoinnista. Kirjallisessa raportoinnissa avaamme varhaiskasvatuksen, mediakasvatuksen sekä animaation käsitettä. Lisäksi olemme kirjanneet tietoperustaa sanallisesta ja kuvallisesta ilmaisusta sekä median näyttäytymisestä varhaisiässä. Ennen interventioiden aloittamista lähetimme lasten huoltajille kirjeen, jossa kerroimme interventioiden sisällöstä sekä pyysimme huoltajilta luvat lasten osallistumisesta opinnäytetyön tuokioihin (LIITE 1). Kirjeessä pyysimme huoltajilta myös kuvauslupaa mediapassin tekoa sekä interventioiden dokumentointia varten.

2 ”MUSTA SALAMA” – ANIMAATIOPRJEKTIN KUVAUS

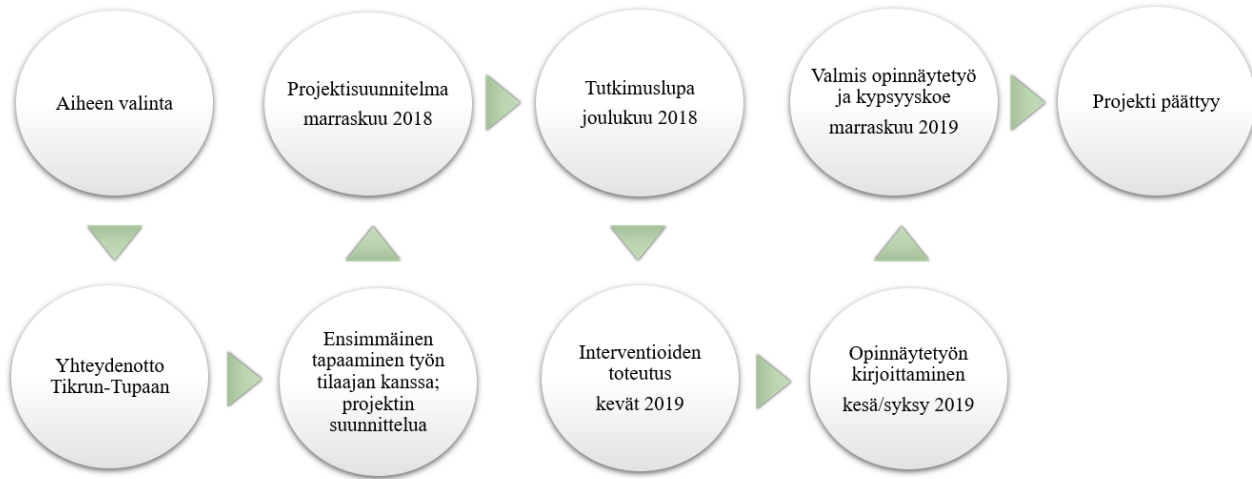
Opiskelun alkuvaiheilla meille selveni, että haluamme hakea sosionomi (AMK) varhaiskasvatuskelpoisuutta. Tämän vuoksi meille oli alusta asti selvää, että opinnäytetyömme tulee olemaan toiminnallinen projektiopinnäytetyö. Tässä opinnäytetyössä projektilla tarkoitetaan kertaluontoista työtä, jolle on asetettu tietyt tavoitteet, aikataulu ja resurssit (Virtanen 2009, 44).

Otimme yhteyttä Kokkolan varhaiskasvatuskoordinaattoriin helmikuussa 2018 kysyäksimme onko varhaiskasvatuksen kentälle tarvetta jollekin tietylle aiheelle, jota voisimme lähteä työstämään. Myöhemmin useamman tavoitteluyrityksen jälkeen meille kävi ilmi, että varhaiskasvatuskoordinaattori ei ollut tavoitettavissa tuona keväänä, joten otimme suoraan yhteyttä varhaiskasvatuksen yksiköihin. Ensimmäisenä saimme vastauksen Tikrun-Tuvasta, josta oltiin kiinnostuneita toteuttamaan yhteistyötä. Sovimme toukokuulle 2018 ensimmäisen tapaamisen, jossa kävimme läpi mahdollisia aiheita. Meillä oli kiinnostusta lähteä toteuttamaan opinnäytetyötä mediakasvatukseen liittyen, ja keskustelun yhteydessä kävi ilmi, että aihe olisi tarpeellinen myös heidän ryhmällensä, sillä mediakasvatus oli jäänyt heillä vähemmälle huomiolle. Opinnäytetyöntekijöiden sekä työn tilaajan toiveena oli, että interventioiden tuloksena olisi jokin tuotos ja päädyimme animaation tekoon. Kirjoitimme yhteistyösopimuksen ja sovimme, että teemme alustavan suunnitelman ja palaamme asiaan syksyllä.

Aloitimme projektisuunnitelman teon syksyllä 2018. Etsimme tietoa animaation teosta, sillä emme olleet aiemmin tehnyt vastaavaa. Halusimme interventioiden kautta toteuttaa monipuolisesti erilaisia mediakasvatuksen menetelmiä, niihin animaatio antoi hyvät mahdollisuudet. Suunnittelimme kuusi interventiota, jotka koostuivat lapsiryhmään tutustumisesta, saduttamisesta, kuvataiteesta, valokuvaamisesta, äänityksestä ja valmiin animaation katsomisesta. Näillä keinoin saisimme lasten näköisen juonen, ympäristön ja äänimaailman animaatioon.

Alustavat interventioaiheet lähetimme työn tilaajalle sähköpostitse elokuun lopussa 2018. Projektisuunnitelmamme valmistui marraskuun lopulla, ja valmiit interventiot esittelimme työn tilaajalle joulukuussa 2018. Koska Tikrun-Tupa on yksityinen yritys, meidän ei tarvinnut erikseen hakea tutkimuslupaa Kokkolan varhaiskasvatuksen sivistystoimenjohtajalta, vaan tutkimusluvan allekirjoittivat Centria-ammattikorkeakoulun opettaja sekä Tikrun-Tuvan varhaiskasvattaja. Tammikuussa 2019 tapasimme työn tilaajan kanssa kolmannen kerran ja sovimme interventioiden alkamisesta sekä muista käytännön asioista.

Samalla toimitimme vanhemmille lähetettävät lupakirjeet koskien interventioihin osallistumista ja kuvauslupaa (LIITE 1). Interventiot toteutettiin kevään 2019 aikana, minkä jälkeen lähdimme työstämään opinnäytetyön kirjallista osuutta. Alla on vielä projektin kulku pääpiirteittäin (KUVIO 1).

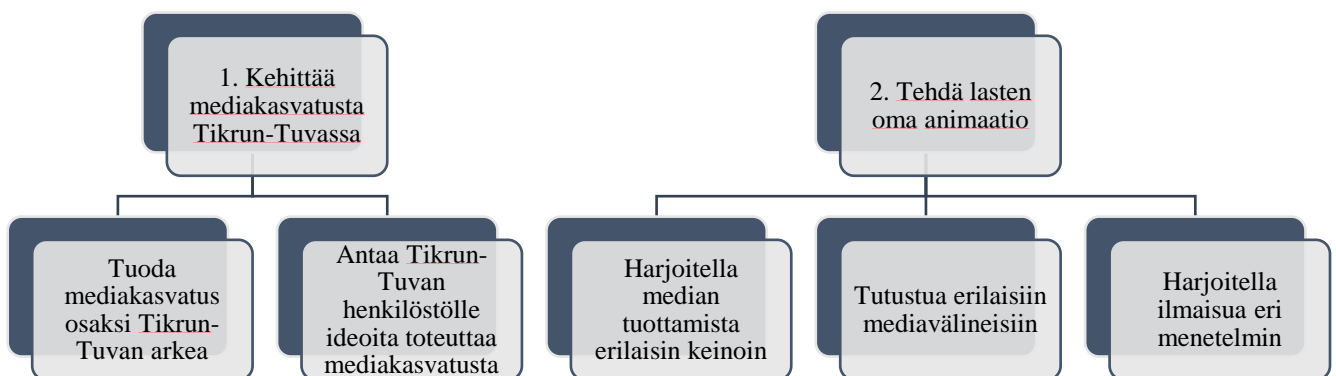

KUVIO 1. Projektin kulku pääpiirteittäin

Opinnäytetyön projektipäälliköinä toimivat opinnäytetyöntekijät Alisa Pohjoisaho ja Tiia Virtanen. He olivat päävastuussa projektin suunnittelusta ja toteutuksesta. Lisäksi projektiorganisaatioon kuuluivat Tikrun-Tuvan varhaiskasvattajat ja lapsiryhmä. Tikrun-Tuvan henkilökuntaan kuuluu kaksi sosionomia ja yksi lastenhoitaja. Työelämäohjaajana ja yhteyshenkilönä toimi toinen Tikrun-Tuvan perustajista. Lapsiryhmä koostui 12 lapsesta, joiden ikähaitari oli yhdestä kuuteen ikävuoteen. Interventioissa lapsiryhmän koko vaihteli suuresti, enimmillään lapsia osallistui interventioon yhdeksän ja vähimmillään viisi. Lisäksi organisaatioon kuului vielä Centria-ammattikorkeakoulusta opinnäytetyön ohjaava opettaja.

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET PÄÄTEHTÄVÄT

Opinnäytetyömme tarkoituksena (KUVIO 2) oli kehittää mediakasvatusta ryhmäperhepäivähoito Tikrun-Tuvassa sekä tehdä lasten oma animaatio. Tavoitteena oli antaa lapsille mahdollisuus kokeilla median tuottamista itse ja harjoitella ilmaisua erilaisin keinoin. Lisäksi tavoitteena oli tutustua lasten kanssa erilaisiin mediavälineisiin ja -sisältöihin. Jaoin opinnäytetyössämme animaation teon seuraavien teemojen mukaisesti: juoni, ympäristö, kuvaus ja äänimaailma.

KUVIO 2. Opinnäytetyön päätehtävät ja tavoitteet

Interventiot suunniteltiin niin, että jokaisen intervention tavoitteena oli tehdä yksi osa animaatiosta. Näin pystyimme harjoittelemaan median tuottamista sekä ilmaisua erilaisin keinoin. Jokaisen intervention tavoitteet ja toteutus on eritelty alla olevaan taulukkoon (TAULUKKO 1). Halusimme erilaisten interventioiden avulla antaa Tikrun-Tuvan henkilöstölle uusia ideoita toteuttaa mediakasvatusta. Meidän henkilökohtaisina oppimistavoitteinamme oli suunnitella ja toteuttaa onnistuneesti ja lapsilähtöisesti kuusi interventioita sekä kehittää omia ohjaus- ja projektityöskentelytaitoja.

TAULUKKO 1. Interventioiden tavoitteet ja keinot

Interventiot	Tavoitteet	Keinot
Ensimmäinen interventio	- Tutustua lapsiryhmään - Mediavälineisiin tutustuminen	- Nimikierrros - Mediakuvakortit - Mediapassien askartelu

(jatkuu)

TAULUKKO 1. (jatkuu)

Toinen interventio	-Harjoitella sanallista ilmaisua -Rakentaa juoni animaatiolle	-Sadutus: sadutuksen avulla lapset saivat olla päättämässä mistä aiheesta animaatiota lähdetään rakentamaan.
Kolmas interventio	-Harjoitella kuvallista ilmaisua -Median tuottaminen	-Maalaaminen: lapset saivat maalata valitsemansa ympäristön animaatiolle
Neljäs interventio	-Mediavälineeseen tutustuminen ja kokeileminen turvallisessa ympäristössä -Harjoitella kuvallista ilmaisua -Animaation sisällön tekeminen	-Tutustuminen järjestelmäkameraan -Kuvata kameralla valokuvia, josta animaatio rakennetaan
Viides interventio	-Harjoitella sanallista ilmaisua selitysharjoituksella -Äänitys: äänimaailman luonti animaatioon	-Äänittää puhelimen ääninauhuri-sovelluksen avulla lasten kommentteja ja reaktioita reaaliajassa raakaversiota katsoessa
Kuudes interventio	-Vierailu lähiympäristöön -Tuottaa lapsille uusia elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia	-Valmiin animaation katsominen Centria-ammattikorkeakoulun tiloissa

4 OPINNÄYTETYÖN KESKEINEN TIETOPERUSTA

Opinnäytetyömme on aiheena laaja, ja jouduimme tekemään rajauksia tietoperustan suhteen. Tässä opinnäytetyössä tietoperustassa käsitellään keskeisiä asioita varhaiskasvatuksessa sekä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa, median näyttäytymistä varhaisiässä, animaatiota käsitteenä sekä kuvallista ja sanallista ilmaisua.

4.1 Keskeistä varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogiikkaan painottuvaa toimintaa, jonka avulla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, oppimista sekä terveyttä. Pedagoginen toiminta viittaa tässä tapauksessa kasvatus- ja varhaiskasvatustieteeseen perustuvaan ammatillaiseen toimintaan. Varhaiskasvatus muodostuu kasvatuksen, opetuksen ja hoidon osa-alueista, joita toteutetaan kasvatuksellisen vuorovaikutuksen menetelmin lapsille ominaisilla tavoilla toimia, eli leikkimisen, tutkimisen, liikkumisen sekä taiteen keinoin. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi, Siimes 2016, 21; Opetushallitus 2018, 22, 38.) Lähtökohtana toiminnalle on kokonaisvaltainen näkemys lapsen kasvusta ja kehityksestä, minkä vuoksi tarvitaan laaja-alaista osaamista useista eri tieteenaloista sekä tuntemusta varhaiskasvatuksen tutkimuksista ja menetelmistä (Heinonen ym. 2016, 21).

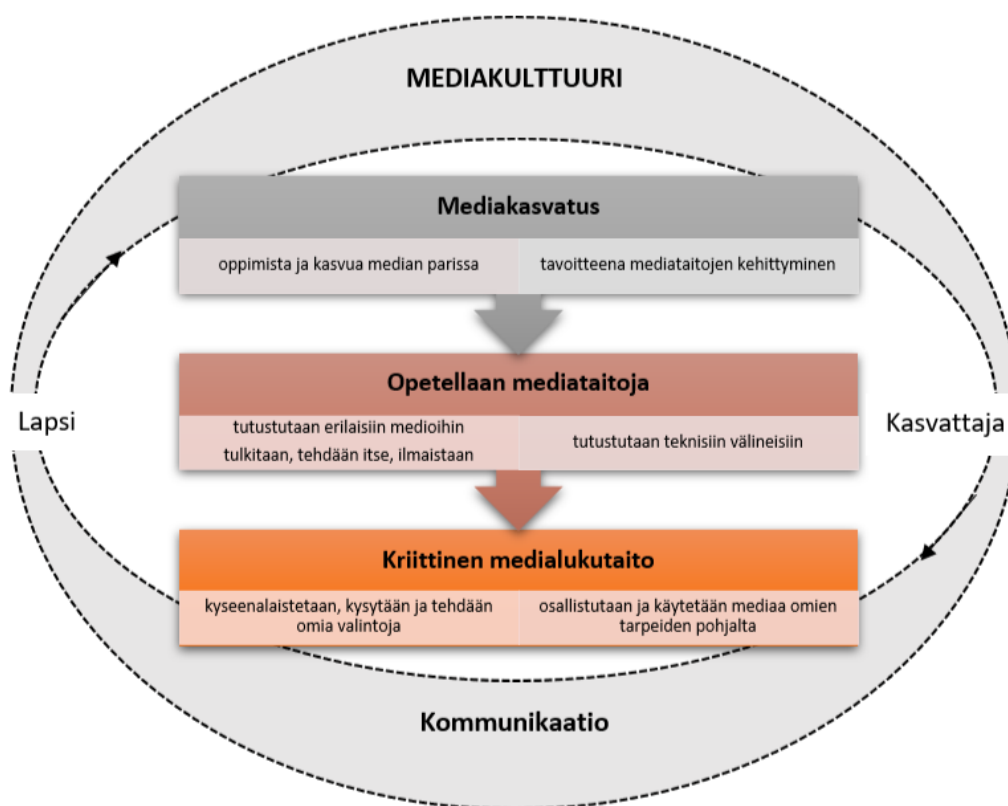
Varhaiskasvatuksessa toiminta on lapsilähtöistä, ja siinä ensisijaisesti huomioidaan lapsen tarpeet. Lapsilähtöisyys mahdollistaa lapselle tilaisuuden vaikuttaa häntä koskeviin asioihin ja luoda omakohtaisia merkityksiä. (Kalliala 2012, 47.) Lapsen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa häntä koskeviin asioihin onkin yksi varhaiskasvatuksen tärkeistä tavoitteista. Lapsen omat mielipiteet ja toivomukset on otettava huomioon lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa sekä arvioidessa. Lapselle tulee järjestää säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Heinonen ym. 2016, 161.)

Velvollisuus varhaiskasvatuksen järjestämisestä on kunnalla. Kunta järjestää varhaiskasvatuspalvelut joko itse tai ostaa ne julkiselta tai yksityiseltä palveluntuottajalta. Varhaiskasvatuksen organisoimista säätelee Suomen perustuslaki, varhaiskasvatustililaki, varhaiskasvatuksesta annettu valtioneuvoston asetus

ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Opetushallitus 2018, 14–15.) Varhaiskasvatuksella on merkittävä paikka suomalaisessa koulutusjärjestelmässä, sillä sen tehtävänä on tarjota lapsille elinikäisen oppimiseen tarvittavia työkaluja, kuten oma-aloitteisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen, sekä mahdollistaa tasa-arvon toteutumisen koulutusjärjestelmässä (Vlasov, Salminen, Repo, Karila, Kinnunen, Mattila, Nukarinen, Parrila, Sulonen 2018, 17; Valkonen 2017, 6).

4.2 Keskeistä näkökulmaa mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa

Merilampi toteaa teoksessa Mediakasvatuksen perusteet (2014, 42) mediakasvatuksen olevan terminologisesti haastava, sillä sen määritelmä riippuu mistä näkökulmasta sitä katsotaan ja missä suhteessa kasvatettavaa halutaan sivistää. Tavanomaisesti mediakasvatuksen ajatellaan olevan mediaan perehtymistä käsitteenä sekä välineenä (Merilampi 2014, 42). Mediakasvatuksen kokonaisuutta voidaan havainnollistaa alla olevalla kuviolla (KUVIO 3), joka on mukailtu versio Stakesin ja Opetusministeriön Mediainfo-hankkeen tiimoilta syntyneestä julkaisusta Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa (Välimäki & Ojala 2008, 8).

KUVIO 3. Mediakasvatuksen kokonaisuus (mukaiillen Välimäki & Ojala 2008, 8)

Media terminologisesti tarkoittaa siis mediasisältöjä sekä teknologiaa, jonka avulla mediaa tuotetaan (Grönholm 2018, 44). Meidän opinnäytetyössämme keskityimme sekä välineisiin että sisältöihin. Tehdessämme animaatiota harjoittelimme erilaisten mediasisältöjen tuottamista. Mediakorttien sekä valokuvaamisen ja äänityksen avulla kävimme läpi myös välineitä, joilla mediaa tuotetaan. Nämä termit siis kulkivat meidän työssämme rinnakkain.

Mediakasvatusta voidaan silmäillä neljästä eri näkökulmasta, joita ovat taidekasvatukselliseen, teknologiakasvatukselliseen, yhteiskunta- ja kulttuurikriittiseen ja suojelulliseen näkökulmaan painottuva mediakasvatus. Meidän opinnäytetyössämme painottui taidekasvatuksellinen näkökulma, joka viittaa ilmaisulliseen, mediasisältöihin ja median tuottamiseen painottuvaan mediakasvatukseen. (Välimäki & Ojala 2008, 7.)

Mediasisällöiksi lasketaan mm. valokuvat, satukirjat, musiikki, televisio-ohjelmat ja elokuvat, mainokset sekä videot. Mediavälineitä taas esimerkiksi ovat pelikonsolit, tabletit, tietokoneet ja älypuhelimet. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016, 5.) Interventioidemme toiminnallisina osuuksina toimineiden saduttamisen, maalaamisen, valokuvaamisen sekä äänityksen avulla syntyneet tuotokset toimivat siis jo itsessään mediasisältöinä. Näistä mediasisällöistä kasasimme yhden mediatuotoksen, joka meidän opinnäytetyössämme oli animaatio.

Kuten muillakin kasvatus tehtävän osa-alueilla, myös mediakasvatuksessa tulee olla tavoitteet toiminnalle. Se voi olla medialukutaidon edistämistä tai tiedollisia, taidollisia ja sosiaalisia valmiuksia antavaa pedagogista toimintaa. (Grönholm 2018, 43.) Turvallinen ympäristö ja leikinomaisuus ovat mediakasvatuksen kulmakiviä (Opetushallitus 2018, 45). Aikuisten rooli mediakasvatuksessa on merkittävä, sillä lapset tarvitsevat aikuisen tukea ja ohjausta median käyttöön (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019b). Tehtävä ei ole ainoastaan huoltajien, vaan varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on tukea heitä lasten mediakasvatuksessa (Huhtanen 2016, 20).

Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelmassa (2019) mediakasvatusta sanana ei löydy ollenkaan, vaan se on rinnastettu monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologiaosaamiseen. Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelmassa mediakasvatuksen katsotaan olevan medialukutaidon kehittymistä, erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin tutustumista sekä niiden kokeilua ja sisältöjen tuottamista. (Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 7.)

Media muuttuu ja kehittyy jatkuvasti, mikä voi tuottaa kasvattajille haasteita. Siksi riittävä koulutus ja ajantasainen tieto lasten mediakasvatuksesta on tärkeää. (Välimäki & Ojala 2008, 6.) Mediakasvatukseen liitetään yleensä digilaitteet, joiden pedagogiseen hyödyntämiseen varhaiskasvatuksen henkilöstö ei koe omaavansa riittävästi valmiuksia tai kiinnostusta (Valkonen 2017, 6). Mediakasvatusta ei voida jättää pois työntekijöiden motivaation tai tiedon puutteen takia, koska lapsilla on oikeus mediakasvatukseen. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittaa työntekijöitä suunnittelemaan ja toteuttamaan mediakasvatusta. (Huhtanen 2016, 20; Opetushallitus 2018, 8, 44.)

4.2.1 Media varhaisiässä

Mediaa käytetään usein viihtymiseen, viestintään, uuden oppimiseen tai rentoutumiseen. Kiinnostus median käyttöön määräytyykin sen mukaan, mitä median avulla halutaan tehdä. Lapsilla median käyttö liittyy usein pääsääntöisesti viihdekäyttöön, eli median kuluttamiseen ja seuraamiseen. (Valkonen 2018, 22.)

Tavallisimmin lapsen ensimmäinen kosketus mediaan tapahtuu kuvakirjojen, musiikin, lorujen ja tarinoiden kautta (Valkonen 2018, 22). Ensimmäisen kahden vuoden aikana lapsi kiinnostuu kuvien katse- lusta sekä musiikista ja jaksaa seurata lyhyitä kuvitettuja tarinoita (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019c). Kahden kolmen vuoden iässä lapsi kiinnostuu tuottamaan itse kuvia piirtämällä ja maalaamalla. Mediassa esiintyvät hahmot alkavat kiinnostamaan ja näkyvät lasten toiminnoissa, kuten leikeissä, pu- keutumisessa ja puheissa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019d; Sintonen 2018, 82.) Musiikki ja eri- laiset loruleikit ovat lapsille mieluisia, mutta on yksilöllistä, kuinka lapsi suhtautuu niihin. Toiset pitävät enemmän kuuntelemisesta, kun taas toiset ovat itse laulamassa musiikin mukana tai leikkimässä lorujen mukaisesti. Kolmevuotias lapsi on jo taitava median käyttäjä ja kokeilee sitä mielenkiinnolla. Aikuisen tuki ja yhteiset mediahetket ovat kuitenkin tärkeitä, jotta lapsi ja hänen mediaavalintansa tulevat huomi- oiduksi. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019e.)

Neljän vuoden iässä lapsen ymmärrys tv-ohjelmien ja pelien juonirakenteista sekä niissä esiintyvien hahmojen toiminnasta ja pyrkimyksistä kasvaa. Lapsi oppii tarkastelemaan ja tulkitsemaan mediassa esiintyvän sisällön todellisuutta. Lapselle avautuu mielikuvamaailma, joka näkyy mm. käyttäytymisessä sekä tunteiden ilmaisussa. Kiinnostus satuihin, ohjelmiin ja peleihin voi tämän myötä olla erilaista. Nel- jävuotias käyttää taitavasti eri medialaitteita, mutta tarvitsee aikuisen tukea sopivien sisältöjen valitse- miseen. Viiden vuoden iässä lapsen ymmärrys median tavoista kuvata todellisuutta kasvaa yhä enemmän

ja hän ymmärtää syy seuraussuhteita, mutta lapsen on vielä vaikea käsitellä erityisesti todentuntuksia sisältöjä. Lapsi eläytyy ja samaistuu tarinoiden ja niissä esiintyviin hahmoihin, mikä voi aiheuttaa lapsessa pelon tunnetta. Aikuisen on tärkeää keskustella lapsen kanssa lapsen kokemusmaailmasta sekä tunteista ja ajatuksista, joita mediasisällöt lapsessa aiheuttavat. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019f.)

4.2.2 Animaatio käsitteenä

Animaatiolla tarkoitetaan hahmon, esineen tai kuvan elävöittämistä (Eskelinen 2008, 8). Tavallisesti animaatio kuvataan ottamalla yksi kuva kerrallaan. Kuvien välissä kuvaa muutetaan hieman uuden kuvan ottamista. Ero animaation ja tavallisen elokuvan välillä on se, että animaatio perustuu yhden kuvan ottamiseen kerrallaan ja illuusio liikkeestä luodaan vasta animaation esittämisen yhteydessä. (Nummelin 2005, 304.)

Opinnäytetyössä kokeiltiin median tuottamista itse, sillä pääsääntöisesti lasten mediakäyttö painottuu kuluttamiseen ja seurantaan eikä niinkään sen tuottamiseen (Valkonen 2018, 22). Visuaalinen teknologia, johon animaatio kuuluu, sopii hyvin oppimisen tueksi, sillä sen on havaittu tukevan mm. vuorovaikutusta sekä auttavan monimutkaisten ja abstraktien ilmiöiden hahmottamisessa (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 95). Animaatio on ryhmätyön tulos, jonka vuoksi se opettaa sosiaalisia taitoja. Lisäksi animaation teossa tarvitaan otteita äidinkielen, kuvaamataidon, käsityön, fysiikan sekä atk:n aihealueilta. Kaiken televisiossa ja internetissä pyörivän kaupallisen tarjonnan ohella, lapselle on merkittävä kokemus päästä kokeilemaan animaation tekoa itse. Valmiin, oman tuotoksen katseleminen tuottaa lapselle ilon ja ylpeyden tunnetta. (Eskelinen 2008, 10.)

Animaation teossa voidaan hyödyntää useita eri menetelmiä. Me teimme lasten kanssa esineanimaation, eli kuvasimme animaation hyödyntämällä esineitä, tässä tapauksessa leluautoja. Käytimme Stop motion -tekniikkaa, joka tarkoittaa juuri kuva kovalta luotua animaatiota. (Eskelinen 2008, 58, 108.) Kuvat lähetettiin tietokoneelle ja animaatio luotiin tietokoneessa valmiiksi olevalla videoeditori-ohjelmalla. Lasten ottamat kuvat, joita hyödynnettiin animaation teossa, löytyvät liitteistä (LIITE 2). Tätä ei valitettavasti ajanpuutteen vuoksi saatu toteutettua yhtenä interventiona, joten teimme tämän kahdestaan. Raakaversio näytettiin lapsille, ja he saivat antaa kommentteja ja tarvittavia muutosehdotuksia animaatioon. Äänimaailma luontiin käytettiin Audacity-äänenkäsittelyohjelmaa. Ohjelman avulla leikkasimme ääniraitoja

lasten kanssa tehdyistä äänitteistä. Myös tämä vaihe jätettiin pois interventioista ajan puutteen vuoksi, sekä lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden, sillä tämä vaihe oli haastava ja ajallisesti pitkä.

4.3 Kuvallinen ja sanallinen ilmaisu

Mediakasvatuksen yhtenä tarkoituksena on tukea lasten mahdollisuutta ilmaista itseään omassa yhteisössään. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ilmaisu jaotellaan musiikilliseen, kuvalliseen, sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun. (Opetushallitus 2018, 45, 42.) Meidän opinnäytetyössämme pääsimme harjoittelemaan animaatiota tehdessä kuvallista ja sanallista ilmaisua.

Kuvallinen ilmaisu edistää lapsen suhteen syntymistä kuvataiteeseen sekä muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Lapsille luodaan mahdollisuus iloita kuvien tekemisestä sekä vastaanottaa esteettisiä elämyksiä taiteen äärellä. Kuvallista ilmaisua voidaan toteuttaa mm. erilaisia kuvan tekemisen tapoja kokeilemalla. (Opetushallitus 2018, 43.) Opinnäytetyössämme kuvallista ilmaisua harjoiteltiin maalaamisen, valokuvaamisen ja mediaesityksen luomisen avulla. Lapset pääsivät maalaamisen avulla ilmaisemaan omaa näkemystään metsämaisemasta. Kädentaitojen ja kuvallisen ilmaisun lisäksi maalaamisen avulla lapsi pääsee kokemaan aistikokemuksia nähdessään värien sekoittuvan keskenään (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi, Torkki 2014, 88). Valokuvaamisen avulla lapsi pääsi vaikuttamaan animaation sisältöön ottamalla itse kuvat mitä animaatiossa käytetään. Animaatio kokonaisuudessaan oli yksi kuvallisen ilmaisun tulos.

Kieli on oppimisen välineen lisäksi myös oppimisen kohde, jonka avulla ihmiset voivat olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kertomis- ja selittämisharjoitusten avulla voidaan tukea lapsen kielellistä kehitystä. Sanallinen ilmaisu antaa lapselle mahdollisuuden monipuoliseen kielelliseen kokemukseen. Sanallista ilmaisua voidaan harjoitella esimerkiksi draaman ja leikin avulla. (Opetushallitus 2018, 41–42, 44.) Interventiossa kokeiltiin sanallista ilmaisua Suomesta lähtöisin olevan sadutusmenetelmän avulla. Menetelmän tarkoituksena on, että lapsi saa kertoa oman tarinansa, jonka aikuinen kirjaa ylös juuri niin, kuin lapsi sen kertoo. Sadutuksessa kerrotaan, kuunnellaan, kirjataan ajatuksia sekä luetaan. Toisten ihmisten arvostaminen ja kunnioittaminen korostuvat tässä menetelmässä. Menetelmä pyrkii luomaan aikuisten ja lasten välille aitoa vastavuoroista toimintakulttuuria. (Karlsson 2014, 17–18.) Sadutuksessa lapset saivat vapaasti käyttää omaa mielikuvitusta, sillä aihetta ei rajattu koskemaan tiettyä aihetta. Toisena sanallisen ilmaisun muotona kokeiltiin selittämisharjoitusta, jota ei myöskään suunniteltu etukäteen. Lapsia pyydettiin selittämään animaation tapahtumia samanaikaisesti, kun he katsoivat sitä. Tämän harjoituksen avulla saimme luotua äänimaailman animaatioon.

5 INTERVENTIOIDEN TOTEUTUS

Toteutimme yhteensä kuusi interventiota kevään 2019 aikana. Interventiot pidettiin sovitusti viikon tai kahden välein. Jaoinme interventiot seuraavien teemojen mukaisesti: tutustuminen, saduttaminen, maalaus, valokuvaaminen, äänitys ja valmiin tuotoksen katsominen. Jokaiselle interventiolle olimme määrittäneet omat tavoitteet, joihin suunnittelemlamme toiminnoilla pyrimme.

Halusimme animaation olevan lasten näköinen, joten lapset saivat sadutuksen keinoin rakentaa juonen ja hahmot animaatiolle, kuvataiteen avulla maalata ympäristön, valokuvata animaation käytettävät kuvat sekä luoda äänimaailman äänityksen avulla.

Jokainen interventio alkoi samalla alkuleikillä. Alkuleikiksi valitsimme media-aiheiset arvuutuskuvakortit (LIITE 3), joihin saimme idean tuntemattoman tekijän suunnittelemista possukorteista. Muuntesimme leikkiä jokaisella kerralla hieman haastavammaksi lasten oppiessa kuvakorteista mediavälineitä, jotta leikki ei kävisi liian helpoksi. Suunnittelimme myös interventioiden lopetuksen olevan jokaisella kerralla samanlainen, jotta lapset hahmottavat, milloin interventio päättyy. Jokaisen intervention päätteeksi lapsi sai valita media-aiheisen tarran mediapassiinsa ja antaa palautteen interventiosta.

5.1 Ensimmäinen interventio

Ensimmäisen intervention tavoitteena meillä oli tutustua lapsiryhmään ja tehdä itsemme tutuksi lapsille, kertoa mitä tuleme yhdessä tekemään ja käydä läpi, mitä media tarkoittaa. Aloitimme intervention nimikierroksella. Jotta jännitys laantuisi, yritimme muistaa jokaisen lapsen nimen ulkoa ensimmäisen kierroksen jälkeen. Tämä oli lapsista hauskaa, sillä sekoitimme joidenkin lasten nimet keskenään.

Nimien opettelemisen jälkeen lähdimme lasten kanssa pohtimaan mitä media tarkoittaa. Lapset eivät osanneet sanoa mitä mediallya tarkoitetaan, joten kerroimme heille esimerkkejä mitä media voi olla. Käytimme alkuleikin mediakuvakortteja, jotta voimme tutustua median eri välineisiin. Laitoimme mediakuvakortit lattialle niin, että kaikki lapset näkivät ne. Kyselimme mikä mediaväline kuvakorteissa on ja kävimme ne läpi yhdessä, jotta ne tulisivat lapsille tutuksi. Havaitimme, että lapset eivät tunnistanee tai tiesseet mikä on DVD-soitin.

Alkuleikin jälkeen askartelimme jokaiselle lapselle oman mediapassin (LIITE 4). Jokaisesta lapsesta otimme kuvan, joka tulostettiin kannettavalla minitulostimella. Kuvien tulostaminen oli lasten mielestä mielenkiintoista ja jännittävää. Myös alkuun kuvista kieltäytyneet lapset halusivat tulostaa oman kuvansa nähdessään muiden kuvat. Olimme ennen interventioiden alkua kysyneet lasten vanhemmilta kirjallisen luvan kuvaukselle (LIITE 1). Lapset saivat liimata oman kuvansa mediapassiin ja koristella passinsa haluamallaan tavalla. Autoimme jokaista lasta kirjoittamaan oman nimen mediapassiin harjoitellakseen nimen kirjoittamista.

Kun mediapassit olivat valmiita, istuimme lattialle piiriin. Jokainen lapsi sai omalla vuorollaan hakea media-aiheisen tarran ja esitellä halutessaan mediapassinsa toisille. Tarran saannin jälkeen lapset saivat antaa palautetta yksi kerrallaan.

5.2 Toinen interventio

Toisen intervention tavoitteena oli sadutuksen keinoin kehittää tarina, jonka pohjalta animaatiota aletaan luomaan. Halusimme, että animaatio on täysin lasten näköinen, minkä vuoksi valitsimme sadutuksen keinoksi rakentaa juoni animaatiolle. Toteutimme sadutuksen kahden ja kolmen hengen ryhmässä, sillä paikalla oli vain viisi lasta. Jaoin roolit niin, että toinen meistä pyysi lapsia kertomaan sadun ja keskittyi heihin, jolloin toinen sai rauhassa keskittyä kirjaamaan lasten kertomuksia ylös. Ryhmän vaihtuessa vaihdoimme rooleja toisinpäin, jolloin molemmat saivat toimia kuuntelijana sekä kirjaajana. Olimme hieman yllättyneitä siitä, että isossa ryhmässä puheliaat ja vilkkaat lapset olivat hiljaisempia pienryhmissä. Harmillista oli, että meidän täytyi hieman ohjata sadutusta esittämällä apukysymyksiä.

Lopulta saimme kuitenkin kaksi lasten kertomaa satua:

Satu 1.

Leikkiä. Autoleikkiä. Se on Audi-auto. Öö en tiedä, sininen auto. Sininen auto. Mulla on uusi sininen auto. Minä leikin isin kanssa sinisellä autolla. Lumessa leikin sinisellä rekalla. Sininen piirustus. Tässä on sininen. Tykkään leikkiä uudella autolla. Äitin kanssa leikin. Leikin rekalla ja autolla. Salama McQueen autolla. Lastenohjelmia ja elokuvia. Mä leikin äitin kanssa Audi-autolla. Minä leikin Audi-autolla. Leikin Salama McQueen autolla. Se on punainen. Vihreä auto. Kotona vihreä auto. Mulla on Audi-auto. Audi-auto. Minulla on punainen auto. Salama, Martti, auto. Auto hyppää hyppää näin. Minä olen käynyt kaupassa.

Satu 2.

Kato. Joo. Mulla tulee mieleen. Mulla tulee Salama. Hmm. En tiedä. Ei muista. Leikkiä. En tiedä. Oli kerran keksi, joka puhu. Mä keksi, mäki oli keksi, vihreä keksi. Vihreä keksi, en tiedä. Se pelleili vaan, sitten se pelleili vaan tällälailailla. Mulla tulee näin paljon. Sitten sillä tuli pyllyyn sakot. Sakot tuli pyllyyn sakot. Kirjoita, että sillä tuli pyllyyn sakot.

Tuokion lopuksi luimme lapsille molemmat sadut ja lapset saivat yhdessä äänestää, kummasta sadusta lähdemme rakentamaan animaatiota. Ryhmä äänesti yksimielisesti Salama McQueen-sadun animaation juoneksi.

5.3 Kolmas interventio

Kolmannen intervention teemana oli kuvataide ja tarkemmin animaation ympäristön suunnittelu ja maalaus. Ajatuksenamme oli, että lapset pääsevät maalaamalla vaikuttamaan ja osallistumaan animaation tunnelman luomiseen. Maalaamisen avulla lapset pääsevät harjoittamaan kädentaitojaan, kuvallista ilmaisua ja omaa luovuutta. Lapsen suhde kuvataiteeseen sekä visuaaliseen kulttuuriin kehittyy kuvallisen ilmaisun avulla.

Aloitusleikin jälkeen luimme edelliskerralla tehdyt sadut ja aloimme pohtia satujen sisältöjä. Kysyimme lapsilta mitä hahmoja saduissa esiintyy, mitä he tekivät ja missä. Lapset sanoivat vuorollaan mitä saduista nousi esille: ”Salama, kilparata, ajoivat kilpaa, vihreä keksi, metsässä, eläimiä, karhuja”. Lapset yhteistuumiin päättivät, että teemme animaation autokilpailusta, jossa päähahmona on Salama McQueen. Lapset halusivat autoradan taustalle metsämaiseman, jota he lähtivät toteuttamaan maalaten sekä osa piirtäen. (KUVA 1.)

KUVA 1. Lasten maalaukset

5.4 Neljäs interventio

Neljännän intervention teemana oli valokuvaaminen. Tavoitteena oli, että lapsi saa tutustua ja kokeilla itse mediavälineen käyttöä (KUVA 2). Lapset saivat itse ottaa valokuvat järjestelmäkameralla, joista animaatio koostui. Ennen valokuvaamista keskustelimme valokuvauksesta yhdessä lasten kanssa. Ohjeistimme lapsia kameran käytössä ja annoimme esimerkin siitä, kuinka animaatio rakennetaan. Sovimme, että lapset saavat tulla kokeilemaan valokuvausta pareittain, koska käytössä oli vain yksi kamera. Muut saivat sillä välin leikkiä vapaasti, mutta suurin osa lapsista halusi seurata, kun toiset kuvasivat. Rakensimme autoradan pienelle pöydälle ja taustaksi laitoimme edelliskerralla maalatut työt. Parityöskentelyssä työnjako meni niin, että toinen sai ottaa valokuvia toisen siirtäessä autoja radalla. Lapset ottivat kerrallaan 1–2 valokuvaa, jonka jälkeen vaihdettiin osia.

KUVA 2. Animaation kuvausta

Ryhmänhallinta tuntui välillä haastavalta, koska lapset innostuivat valokuvaamisesta niin, etteivät malttaneet odottaa vuoroaan sekä noudattaa ohjeistusta. Jokainen lapsi sai kuitenkin kokeilla kameran käyttöä useamman kerran, ja valokuvia saimme otettua noin 70. Havaitsimme kesken valokuvaamisen, että olisimme tarvinneet mukaan jalustan, jotta kuvat tulisivat otettua samalta korkeudelta animaation tekoa ajatellen. Keittiönjakkarasta ja pelilaatikoista virittämämme jalusta oli epäkäytännöllinen, koska lasten ottaessa valokuvia kamera liikkui ja kuvista tuli epätarkkoja ja -symmetrisiä.

5.5 Viides interventio

Viidennen intervention teemana oli luoda äänimaailma animaatioon. Äänityksen avulla lapset saivat harjoitella spontaania sanallista ilmaisua. Lapset saivat tulla pareittain äänittämään, jotta tilanne ei olisi heille niin jännittävä. Äänittäminen tapahtui puhelimen Ääninauhuri-sovelluksella.

Tuokion alussa pidimme alkuleikin ja kerroimme, että lapset saavat pareittain tulla äänittämään, sillä välin toiset saavat leikkiä. Näytimme tekemämme raakaversiosta animaatiostamme lapsille, jonka aikana he saivat kertoa, mitä animaatioissa heidän mielestään tapahtuu. Kokoonnuimme äänittämisen jälkeen sohvalle ja katsoimme animaation vielä yhdessä. Kaikki saivat vielä yhteisesti kertoa mitä animaatiosta tuli mieleen, ja äänitimme yhdessä lähtölaskennan autokilpailulle. Lapset halusivat katsoa animaation useamman kerran. Lopuksi lapset saivat keksiä animaatiolle nimen. Nimeksi valikoitui Musta Salama.

5.6 Kuudes interventio

Kuudes interventio toteutettiin Centria-ammattikorkeakoulussa. Tikrun-Tuvalta tuli toive, että he pääsisivät vierailemaan, joten ajattelimme katsoa valmiin animaation koulun tiloissa isolta valkokankaalta. Olimme sopineet, että tulemme avustamaan lasten pukemisessa ja kävelemme yhdessä koululle. Olimme valmistelleet luokkatilan valmiiksi ennen tuloa, joten siirtyminen meni sujuvasti. Kerroimme lapsille, että tämä on viimeinen interventio ja kiitimme yhteistyöstä. Katsoimme animaation ja lapset halusivat katsoa sen useaan kertaan. Jaoimme jokaiselle passiin viimeisen tarran sekä diplomin (LIITE 5), jotka olimme tehneet lapsille muistoksi osallistumisesta opinnäytetyöhömmen. Lapset pitivät animaatiosta ja naureskelivat, kun kuulivat oman äänensä. Annoimme Tikrun-Tupaan muistoksi alkuleikkinä käyttämämme mediakortit, media-aiheiset tarrat sekä muistitikulla animaation, jotta työntekijät voivat jakaa sen perheille.

6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI JA PALAUTTEET

Opinnäytetyömme yhtenä päätehtävänä oli kehittää varhaiskasvatusta Tikrun-Tuvassa ja tarkemmin määriteltynä tuoda mediakasvatus osaksi Tikrun-Tuvan arkea ja antaa henkilöstölle ideoita toteuttaa mediakasvatusta. Saamamme palautteen perusteella pääsimme näihin tavoitteisiin. Projektimme johdosta Tikrun-Tuvan henkilöstö kertoi saaneensa uusia ideoita mediakasvatuksen toteuttamiseen ja aikoiivat jatkossa toteuttaa mediakasvatusta enemmän. Erityisesti heille jäi mieleen saduttaminen, jonka he aikoiivat ottaa toimintaan yhdeksi menetelmäksi.

Toisena päätehtävänä oli tehdä lasten oma animaatio. Vaikka animaation työstäminen tuntui välillä haastavalta, pääsimme lopulta toivottuun tulokseen ja animaatio valmistui aikataulussa. Animaatio oli lasten näköinen ja heidän kädenjälkensä näkyy valmiissa tuotoksessa. Interventioille oli luotu tavoitteiksi rakentaa juoni sekä luoda tausta ja äänimaailma animaatioon ja nämä kaikki löytyvät valmiista tuotoksesta. Lapsille oman animaation näkeminen oli elämys itsessään ja kommentaiteista päätellen toi heille onnistumisen kokemuksia. Animaation teossa lapset saivat kokeilla median tuottamista neljän eri menetelmän, sadutuksen, kuvataiteen, valokuvaamisen sekä äänityksen, avulla. Halusimme opinnäytetyömme avulla antaa lapsille myös mahdollisuuden harjoitella itseilmaisua erilaisin keinoin, joita myös interventioiden aikana päästiin toteuttamaan sanallisen sekä kuvataiteellisen ilmaisun avulla.

Opinnäytetyöntekijät pääsivät myös omiin tavoitteisiinsa. Toteutimme kuusi lapsilähtöistä ja onnistunutta interventiota. Haastavaa interventioiden suunnittelusta ja toteutuksesta teki lasten ikäjakauma. Ryhmässä oli eri ikäisiä lapsia, mutta heitä ei voinut toiminnan kannalta jakaa iän mukaisiin ryhmiin. Mielestämme onnistuimme suunnittelemaan kuitenkin interventiot niin, että jokainen pystyi omilla taidoillaan osallistua toimintaan. Olimme positiivisesti yllättyneitä, miten jännityksestä huolimatta osasimme rauhallisesti ja selkeästi ohjata tuokiot. Uuden ryhmän hallinta tuntui välillä haastavalta opiskelijan roolissa, ja koimme, ettei meillä ollut riittävästi rohkeutta puuttua tarpeen vaatimalla tavalla tilanteisiin, joissa lasten keskittyminen herpaantui.

Saimme palautetta projektin mukavuudesta, ainutlaatuisuudesta ja erilaisuudesta, joka jää mieliin pitkäksi aikaa. Tämä kertoo meille sen, että projekti oli onnistunut. Seuraavalla sivulla on vielä Tikrun-Tuvan varhaiskasvattajien palaute sekä lasten kommentaiteista ja peukku-arviointipohjasta koostuva lasten palaute (KUVAT 3–7).

6.1 Ryhmäperhepäivähoidon työntekijöiden palaute

Keräsimme työntekijöiltä palautetta laatimamme lomakkeen avulla (LIITE 6). Henkilökunta täytti yhdessä yhden palautelomakkeen koskien kaikkia interventioita (LIITE 7). Palautelomakkeessa pyysimme palautetta interventioiden suunnittelusta vastaamaan lasten ikä- ja kehitystasoa, ohjaustaidoista, interventioiden lapsilähtöisyydestä sekä mediakasvatuksen jatkuvuudesta.

Henkilökunnan mielestä interventiot oli suunniteltu lasten ikä- ja kehitystasoa vastaaviksi. Perusteluna oli, että ennen interventioita olimme kysyneet lasten taustoista ja taidoista. Kerroimme käsitteet kaikille ymmärrettävästi ottaen huomioon lasten ikätason. Saimme hyvää palautetta tuokioiden suunnittelusta, jossa myös lapsilähtöisyys tuli esille. Huomioimme myös lapsiryhmän pienimmät, jokainen lapsi pystyi osallistumaan omien taitojen mukaan interventioihin. Kuuntelimme lasten mielipiteitä, kiinnostuksen kohteita sekä erityistarpeita ja otimme ne huomioon toiminnassamme. Kehitettäviä asioita olisi rohkeus muuntua tilanteiden mukana sekä tarpeen vaatiessa vaihtaa suunnitelmia interventioiden edetessä, kykyä heittäytyä ja luottaa omiin taitoihin.

Henkilökunnalle erityisesti jäi mieleen saduttaminen, jota he aikovat jatkossakin toteuttaa toiminnassa. Myös mediakasvatusta he aikovat ottaa lasten kanssa enemmän, koska se on nykyään jokapäiväistä elämää. Tuokiot vastasivat henkilökunnan odotuksia, aihe oli mukava sekä ainutlaatuinen ja erilainen, ja se jäi kaikkien mieleen pitkäksi ajaksi. Pohdintaan jäi, olisiko joitakin asioita voinut tuoda enemmän esille, esimerkiksi leikin avulla.

6.2 Lasten palaute

Olimme suunnitelleet, että ryhmäperhepäivähoidon työntekijät kirjaisivat lasten esille tuomia suullisia palautteita ylös ja antaisivat ne meille. Käytännössä me kirjassimme lasten suusta tulleita kommentteja ylös sen minkä ehdimme. Harmillisesti lasten kommentit jäivät suurimaksi osaksi kirjaamatta ylös meidän upottua interventioiden ohjaamiseen. Olimme kuitenkin kehitelleet lapsille peukku-arviointipohjan (LIITE 8). Käytimme peukku-arviointia viiden ensimmäisen intervention aikana. Pyysimme lapsia laittamaan merkin vihreälle yläpeukulle, jos tuokio oli mieluista, tai punaiselle alapeukulle, jos tuokio ei ollut lapselle mieluinen. Huomasimme kuitenkin heti ensimmäisen intervention jälkeen, että värien käyttö palautteessa ei ollut hyvä, sillä osa lapsista laittoi merkin sen mukaan, kumpi väri oli hänelle

mieluisampi. Näin ollen lasten antamat palautteet tällä menetelmällä eivät vastanneet täysin todellisuutta.

KUVA 3. Ensimmäisen intervention palaute

KUVA 4. Toisen intervention palaute

KUVA 5. Kolmannen intervention palaute

KUVA 6. Neljännen intervention palaute

KUVA 7. Viidennen intervention palaute

Lasten palautteesta ja suhtautumisesta meihin näki, että olimme tervetulleita vieraita. Kolmannella kerralla eräs lapsi huusi heti meidät nähdessään, että ”kivat tätit tulee”. Pääsääntöisesti tuokioiden jälkeen lapset olivat tyytyväisiä tuokioiden kulkuun ja kokivat interventiot kivoina. Eräs lapsi sanoi yhden intervention jälkeen ”Mulla on aina kivaa”, kun kysyimme, oliko interventio heistä onnistunut. Monet asiat tulivat lasten kertomina heille uusina, kuten saduttaminen, kameran käyttö ja äänittäminen. Myös joistain interventioista tuli lapsilta palautetta, ettei interventio ollut heille mieluinen. Perustelut jäivät kuitenkin epäselviksi.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi on kulkenut ajatuksissa ensimmäiseltä vuosikurssilta lähtien. Keväällä 2017 päätimme, että teemme projektiopinnäytetyön parina varhaiskasvatuksen kentälle. Vielä tuolloin meillä ei ollut mitään ideaa opinnäytetyön aiheesta. Opinnäytetyön aiheen keksiminen sekä siihen kiinnittyminen onkin ollut opinnäytetyöprosessin haastavin osuus. Lähdimme pohtimaan aihetta siltä näkökannalta mikä kiinnostaisi meitä itseä sekä olisi ajankohtainen ja tarpeellinen varhaiskasvatuksen työkentälle. Halusimme myös, että aihe olisi sellainen, mistä ei olisi tehty montaa opinnäytetyötä. Pitkään kypsyttelimme ajatusta aiheesta, kunnes viimein keväällä 2018 päätimme, että teemme opinnäytetyömme mediakasvatukseen liittyen. Lähestyimme useita eri päiväkoteja sekä yksityisiä ryhmäperhepäivähoitopaikkoja sähköpostitse ja ehdotimme meidän opinnäytetyöaiheitamme. Ensimmäisenä vastauksen saimme Tikrun-Tuvalta, joka oli kiinnostunut aiheestamme. Pian sovimmekin ensimmäisen tapaamisen ja prosessi lähti käyntiin.

Opinnäytetyön päätavoitteena oli kehittää varhaiskasvatusta mediakasvatuksellisin keinoin sekä tuoda mediakasvatus osaksi Tikrun-Tuvan arkea. Halusimme, että interventiot olisivat monipuolisia ja jokaisella interventiolla oma teemansa. Halusimme tehdä lasten kanssa tuotoksen, joka jää muistoksi tehdystä yhteistyöstä. Päädyimmekin aika pian animaation tekemiseen. Animaation teossa pystyimme toteuttamaan monipuolisia interventioita erilaisia mediakasvatuksen keinoja käyttäen. Animaation teko oli meille ennestään tuntematon, ja ajatus uuden oppimisesta kiehtoi myös meitä. Päällimmäinen tunne interventioista on, että ne olivat onnistuneita ja vastasivat hyvin meille asetettuja tavoitteita. Pääsimmekin tavoitteisiimme ja saimme tuotettua lastennäköisen animaation.

Koimme aiheen todella tärkeäksi ja toivoisimmekin, että mediakasvatukseen kiinnitettäisiin huomiota niin varhaiskasvatuksessa kuin kotonakin. Usein ajatellaan, että mediakasvatus olisi paljon aikaa vievää ja että lapsi tarvitsee jonkin medialaitteen, että mediakasvatusta voidaan toteuttaa. Mediakasvatus on kuitenkin paljon muutakin kuin mediavälineet. Meidän mielestämme on tärkeää, että lapset tutustuvat aikuisen kanssa erilaisiin mediasisältöihin, mutta myös mediavälineisiin. Lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja läsnäoloa mediakulttuuriin kasvamisessa. Mediakasvatus ei toimi ainoastaan niin, että lapselle annetaan mediaväline pelataksseen tai katsoakseen ohjelmaa yksin. Media on muuttuvaa sekä elää ja kehittyy koko ajan. Huomasimmekin media-aiheisten kuvakorttien avulla, että lapsille tutuimmat mediavälineet olivat puhelin, tietokone, tabletti ja pelikonsoli. Vieraampia mediavälineitä olivat mm. radio ja dvd-soitin, jotka taas ovat meille tunnettuja mediavälineitä pienestä lähtien.

Koko opinnäytetyöprosessi on ollut vaihteleva. Miellyttävin osuus prosessissa on ollut interventioiden pitäminen, vaikkakin jännitimme niitä etukäteen paljon. Kirjallinen osuus on tuottanut haasteita, etenkin aikataulujen sovittamisessa sillä molemmat käyvät töissä sekä harrastuksissa. Viime kevät oli molemmille stressaavaa aikaa, sillä käynnissä oli paljon erilaisia asioita myös henkilökohtaisessa elämässä, minkä takia opinnäytetyön kirjoittaminen viivästy. Välillä olo on ollut jopa epätoivonenkin opinnäytetyön valmistumisen suhteen, mutta haasteista huolimatta kirjallisestakin osuudesta selvittiin. Tavoite valmistumisesta on ylläpitänyt motivaatiota ja ajanut meitä eteenpäin. Kaikesta huolimatta olemme tyytyväisiä aikaansaannoksestamme ja päällimmäinen tunne opinnäytetyöprosessista on hyvä.

LÄHTEET

Eskelinen, H. 2008. Animaatioaapinen. Jyväskylä: Ilias Oy.

Grönholm, P. 2018. Mediakasvatusta ja moninaisuutta. Teoksessa M. Puska (toim.) Mediametkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Jyväskylä: PS-kustannus, 43–47.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen N., Muuronen K., Semi, R. & Siimes U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Huhtanen, E. 2016. Lasten Mediamaailma pähkinänkuoressa. Helsinki: Mediakasvatus seura.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2016. Lapset & Media. Kasvattajan opas. Saatavissa: <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/lapsetjamedia.pdf>. Viitattu 9.10.2019.

Karlsson, L. 2014. Sadutus - Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. Saatavissa: https://www.kokkola.fi/palvelut/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/varhaiskasvatussuunnitelma/fi_FI/varhaiskasvatussuunnitelma/files/102167011530769777/default/Kokkolan%20varhaiskasvatussuunnitelma%201.8.2019.pdf Viitattu 9.11.2019.

Kronqvist, E-L. & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt. Eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. Helsinki: WSOYpro Oy.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2019a. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/mediakasvatus-varhaiskasvatuksessa/>. Viitattu 4.9.2019

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2019b. Mediakasvatus. Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/mediakasvatus/>. Viitattu 4.9.2019

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2019c. 1–2-vuotias ja median käyttö. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/1-2-v/1-2-vuotias-ja-median-kaytto/>. Viitattu 1.10.2019.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2019d. 2–3-vuotias ja median käyttö. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/2-3-v/2-3-vuotias-ja-median-kaytto/>. Viitattu 1.10.2019.

- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2019e. 3–4-vuotias ja median käyttö. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/3-4-v/3-4-vuotias-ja-median-kaytto/>. Viitattu 1.10.2019.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2019f. 4–5-vuotias ja median käyttö. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/4-5-v/4-5-vuotias-ja-median-kaytto/>. Viitattu 1.10.2019
- Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Nummelin, J. 2005. Valkoinen hehku. Johdatus elokuvan historiaan. Tampere: Vastapaino.
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.
- Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Helsinki: Punamusta Oy.
- Reunamo, J., Söderqvist, H. & Tanner, K. 2014. Tietotekniikka ja mediakasvatus. Teoksessa J. Reunamo (toim.) Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Jyväskylä: PS-kustannus, 162–182.
- Rusanen, S., Kuusela, M., Rintakorpi, K. & Torkki, K. 2014. Musta tuntuu punaiselta – kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.
- Sintonen, S. 2018. Mediakasvatus varhaisvuosina: mukaan dynaamiseen esittämisen virtaan? Teoksessa V. Willman (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Helsinki: Unipress, 81–97.
- Valkonen, S. 2017. Media varhaiskasvatuksessa. Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. 2. painos. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Valkonen, S. 2018. Mediakulttuuriin kasvattaminen. Mediametkaa! Osa 10 –Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Teoksessa M. Puska (toim.) Jyväskylä: PS-kustannus, 20–26.
- Virtanen, P. 2009. Projekti strategian toteuttajana. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.
- Välimäki, A-L. & Ojala, V. 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Iisalmi: Painotalo Seiska Oy.

Hyvät huoltajat!

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Centria-ammattikorkeakoulusta Kokkolasta. Teemme mediakasvatukseen liittyvän opinnäytetyön, jonka toiminnalliset osuudet tullaan suorittamaan Tikrun-tuvassa kevään 2019 aikana. Toimintatuokiot koostuvat saduttamisesta, kuvataiteesta, äänityksestä ja valokuvaustaitojen harjoittelusta. Näiden pohjalta tulemme koostamaan animaation lasten kanssa.

Olemme kehittäneet Mediapassin, johon toivoisimme, että voisimme liittää kuvan lapsesta. Mediapassit eivät tule meidän käyttöömme, vaan lapsi säilyttää niitä Tikrun-tuvassa ja saa projektin jälkeen passin itselleen muistoksi. Mediapassiin lapsi saa tarran osallistumisestaan.

Havainnollistaaksemme opinnäytetyötä, tulemme ottamaan valokuvia pitämistämme tuokiosta. Kuvat tullaan kuitenkin ottamaan niin, ettei lasten kasvot näy tai lapsi muuten ole tunnistettavissa kuvissa. Kuvat tullaan liittämään valmiiseen opinnäytetyöhön.

Haluamme myös muistuttaa teitä, että meitä koskevat myös salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.

Toivomme, että täyttäisitte ohessa olevan lupalapun ja toimittaisitte sen Tikrun-tupaan xxx mennessä.

Ystävällisin terveisin

Alisa Pohjoisaho

sähköposti: alisa.pohjoisaho@centria.fi

Tiia Virtanen

sähköposti: tiia.virtanen@centria.fi

Jos haluatte saada lisätietoa, voitte olla rohkeasti yhteyksissä meihin. Vastaamme mielellämme kysymyksiinne!

LUPALAPPU

Lapsen nimi: _____

- Saa osallistua opinnäytetyöhön liittyviin toimintatuokioihin.
- Ei saa osallistua opinnäytetyöhön liittyviin toimintatuokioihin.

- Saa ottaa kuvan mediapassia varten.
- Ei saa ottaa kuvaa mediapassia varten.

- Saa kuvata toimintatuokioiden yhteydessä.
- Ei saa kuvata toimintatuokioiden yhteydessä.

Huoltajan allekirjoitus: _____

MEDIA-AIHEISET KUVAKORTIT

LIITE 3/1

Kuva 1.

Kuva 2.

Kuva 3.

Kuva 4.

Kuva 5.

Kuva 6.

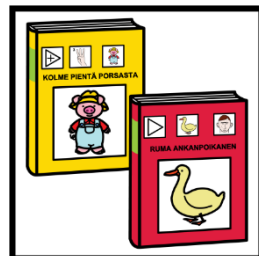
Kuva 7.

Kuva 8.

Kuva 9.

Kuva 10.

Kuva 11.

Kuva 12.

Kuva 13.

Kuva 14.

Kuva 15.

(Kuvat papunetistä)

Tekstit kuvakortteihin

Kuva 1. Tämä on sellainen, jolla voi soittaa kaverille.

Kuva 2. Tämä on sellainen, jolla saan muiston ja jota voin myöhemmin katsella.

Kuva 3. Tämä on sellainen, jolla voi selata nettiä ja jota ei voi kantaa mukana.

Kuva 4. Tämä on sellainen, josta voi kuunnella lauluja ja puhetta.

Kuva 5. Tämä on sellainen, jolla voi selata nettiä esimerkiksi pihalla. Siinä on näppäimet ja voit sulkea siitä kannen.6

Kuva 6. Tämä on sellainen, josta voi lukea päivien tapahtumista.

Kuva 7. Tämä on sellainen, jonka avulla voit katsoa lempielokuvasi tai -lastenohjelmasi.

Kuva 8. Tällä voin katsoa lastenohjelmia.

Kuva 9. Tämän avulla, voin pelata yksin tai kaverin kanssa.

Kuva 10. Tämä on sellainen, jossa on kuvia ja tekstiä sekä sillä on kannet.

Kuva 11. Tämä suurempi kuin kännykkä, mutta pienempi kuin kannettava tietokone.

Kuva 12. Täältä voin katsella muistoja, jotka on otettu kameralla.

Kuva 13. Tämä on se muisto, jota voin katsoa myöhemmin.

Kuva 14. Tämä on sellainen, jolla saa ääneen kuuluviin.

Kuva 15. Nämä voin laittaa korville ja kuulen niistä ääntä.

Loppuleikin ohje

Jokaiselle lapselle jaetaan yksi media-aiheinen kuvakortti, kuvia vastaavat tekstit jäävät leikin vetäjälle eli meille. Leikin vetäjä lukee yhden tekstin kerrallaan ja lasten tulee katsoa vastaako teksti hänen korttiaan. Kun lapsi tunnistaa tekstiin liittyvän kuvan, hän kertoo muille, mikä kuva hänellä on. Leikin tarkoituksena on tutustua median eri välineisiin ja sisältöihin.

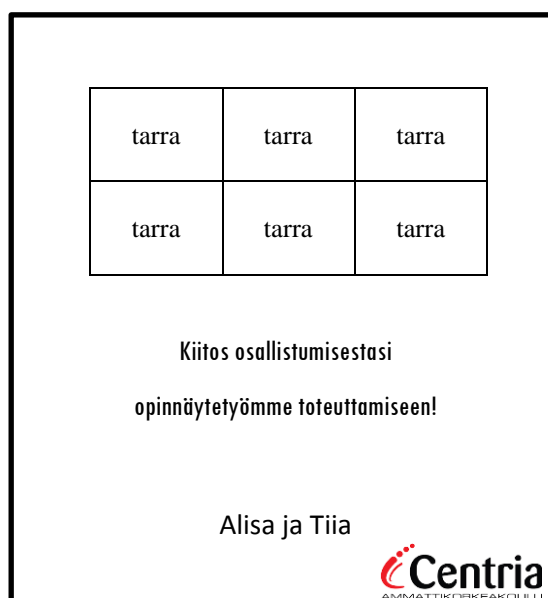
MEDIAPASSI

Mediapassit tullaan askartelemaan kartongista. Jokaisesta lapsesta otetaan kuva ensimmäisen intervention aikana. Opinnäytetyöntekijöillä on kannettava valokuvatulostin, josta kuvan saa heti liimattavaksi passiin. Jos vanhempi ei ole antanut lupaa valokuvien ottamiseen, lapsi voi halutessaan piirtää itsestään kuvan. Kuvan alle kirjoitetaan lapsen nimi. Passiin saa aina media-aiheisen tarran jokaisesta interventiosta, johon lapsi on osallistunut. Passi ei missään vaiheessa tule meille, vaan lapsi saa säilyttää sitä Tikrun-tuvassa. Viimeisen intervention jälkeen lapsi saa viedä passin kotiin.

Mediapassi etupuolelta

Mediapassi takaa

DIPLOMI

KIITOS OSALLISTUMISESTA OPINNÄYTETYÖHÖMME

Allekirjoitus

Päivämäärä

PALAUTELOMAKE Tikrun-tuvan henkilökunnalle interventioiden toteutuksesta

1. Interventiot oli suunniteltu lapsen ikä- ja kehitystasoa vastaaviksi?

- Kyllä
 Ei

Perustelut

2. Opinnäytetyöntekijöiden ohjaamistaidot (yksilö, pien- ja ryhmäohjaaminen). Mikä onnistui ja missä on vielä kehitettävää?

3. Huomioitiinko interventioiden toteutuksessa lapsilähtöisyys?

- Kyllä
 Ei

Perustelut

4. Koitteko, että tämä projekti antoi teille ideoita toteuttaa mediakasvatusta myös jatkossa?

Kyllä

Ei

Perustelut

5. Vastasiko interventiot teidän odotuksia? Olisitteko kaivanneet vielä jotain muuta?

6. Mitä muuta palautetta haluaisitte antaa meille projektin toteutuksesta?

PALAUTELOMAKE Tikrun-tuvan henkilökunnalle interventioiden toteutuksesta

1. Interventiot oli suunniteltu lapsen ikä- ja kehitystasoa vastaaviksi?

- Kyllä
 Ei

Perustelut

Osoitte valmistautua kyselemällä lasten taidoista yms.
 Uudet "käsitteet" kerroite ymmärrettävästi kaikille (ikätaaso)
 Lasten mielipiteet ja kiinnostuksen kohteet otettiin huomii-
 oon, myöskin erityistarpeet.

2. Opinnäytetyöntekijöiden ohjaamistaidot (yksilö, pien- ja ryhmäohjaaminen). Mikä onnistui ja missä on vielä kehitettävää?

Tuokiot oli suunniteltu hyvin, niin että jokainen
 pystyi osallistumaan omien taitojen puitteissa.
 Muuttuviin tilanteisiin enemmän rohkeutta sopeutua
 ja muuntaa itse mukana. Heittäytymistä, luottoa
 omiin taitoihin.

3. Huomioitiinko interventioiden toteutuksessa lapsilähtöisyys?

- Kyllä
 Ei

Perustelut

Myös pienet otettiin huomioon. Asiat käytiin läpi
 niin, että kaikilla oli mahdollisuus osallistua.
 Ryhmä oli osan aikaa pieni (sairas tapauksia)
 muuntautumista siihenkin (ei välttämättä olisi
 tarvinnut ryhmäjakoja) => Suunnitelman muokkaaminen
 interventioiden edetessä

4. Koittekko, että tämä projekti antoi teille ideoita toteuttaa mediakasvatusta myös jatkossa?

- Kyllä
 Ei

Perustelut

Lapsien saduttaminen jäi mieleen ja sitä jatkossakin
 meille suunniteltiin. Myös mediakasvatusta
 enemmän, kun se kuitenkin on osa jokapäiväistä
 elämää nykyään.

5. Vastasiko interventiot teidän odotuksia? Olisitteko kaivanneet vielä jotain muuta?

Vastasi odotuksia, olisiko jostakin asiasta
 voinut tuoda esille enemmän esim
 leikin kautta, pienemmille lapsille.

6. Mitä muuta palautetta haluaisitte antaa meille projektin toteutuksesta?

Aiheena tämä oli mukava ja ainutlaatuinen.
 Meille erillainen ja jäi kaikkien mieleen
 pitkäksi aikaa!
 Luottakaa omiin taitoihinne ja onnea tulevalle
 varhaiskasvatuksen polulle!

Mäen Kujala

Mäen Kujala

Yksityinen ryhmäperhepäivähoito

Tikkur-tupa

PALAUTE LAPSILTA

Tulostamme kuvat 1 ja 2 isoiksi kuviksi ja kiinnitämme ne seinään. Tulostamme ja laminoimme jokaiselle lapselle oman ”merkintäkuvan” (kuva 3), jonka avulla he saavat antaa palautetta interventiosta. Pyydämme lapsia laittamaan merkintäkuvan joko vihreään peukaloon (kuva 1) tai punaiseen peukaloon (kuva 2). Ohjeistamme laittamaan kuvan vihreään peukaloon, jos he pitivät tuokiosta ja punaiseen, jos tuokio ei ollut miellyttävä. Tämän jälkeen otamme kuvat julisteista havainnollistaaksemme lapsilta saatua palautetta opinnäytetyöhön. Tämän jälkeen kysymme lapsilta yleisesti tuokion kulusta seuraavin kysymyksiin: *Mikä oli tuokiossa kivaa? Mistä et pitänyt?* Ja kirjaamme lapsilta saadut vastaukset paperille.

Kuva 1

Kuva 2

Kuva 3

(Kuvat 1 ja 2 otettu papunetistä)